

Enkele werkvormen bij *Het boekje van goede zeden*

De tekst van *Het boekje van goede zeden* is in een vlotte vertaling in hedendaags Nederlands te vinden in: Theo Meder, *Hoofsheid is een ernstig spel*. Amsterdam, 1988. Dit boekje kan integraal gedownload worden op deze website: http://www.dbnl.org/tekst/_hoo001hoof01_01/

1. Als aanknopingsfase kan men een van de volgende parodieën gebruiken. (De eerste twee bevatten wel veel platte taal.)
  - Chris & Co - Marlene Etiquette (soms erg grof):
<https://www.youtube.com/watch?v=e-CY36Mzf1o>
  - Basta-Internetiquette (satirisch tv-programma):
<https://www.youtube.com/watch?v=IxYgcM4ftiQ&gl=BE>
  - Fragment uit *Keeping Up Appearances* (Britse televisieserie)
2. De leerlingen krijgen een beperkt lijstje van etiketteregels uit *Het boekje van goede zeden*. Opdracht: orden deze regels volgens de mate van actualiteit. De regel die nu nog het meest actueel is, zet je bovenaan. De regel die vandaag de dag het minst van toepassing is, zet je onderaan. Vergelijk dan de volgorde van jezelf met die van je buurman. Geef argumenten voor je volgorde.
3. De leerlingen krijgen een aantal etiketteregels die alleen van toepassing lijken op middeleeuwse toestanden (eetgewoonten, omgangsvormen, gepast en ongepast gedrag enz.). Ze moeten proberen om die regels te actualiseren, d.w.z. aan te passen aan hedendaagse gewoonten en afspraken.
4. Voor een juist begrip van de gedragsregels in verband met tafelmanieren is het zeker nodig, dat de leerlingen iets weten over middeleeuwse eetgewoontes aan het hof. De leerlingen kunnen die informatie over middeleeuwse eetgewoontes zelf opzoeken. Daarna kunnen ze ook zelf uitleggen wat er in *Het boekje van goede zeden* met de aanwijzingen bedoeld wordt, wat vandaag achterhaald is en wat nu nog van toepassing kan zijn.
5. Rollenspel. Met z'n tweeën verzinnen de leerlingen een situatie waarin een middeleeuwse regel van toepassing is. De andere leerlingen moet proberen te raden welke etiketteregel wordt uitgebeeld. Daarbij kan men zich ook afvragen of de regel nu nog geldig is.
6. Stellingenspel door middel van *Socrative*. *Socrative* is een gratis webtoepassing/applicatie. Als leerkracht maak je gratis een digitaal klaslokaal aan. Je leerlingen kunnen zich vervolgens (zonder het aanmaken van een account) aanmelden in je digitaal klaslokaal. Je kunt dan eenvoudig en snel vragen verzenden naar je leerlingen. De vragen kunnen beantwoord worden op pc, laptop, tablet of smartphone. Alle antwoorden worden automatisch verwerkt in een handige grafiek. Zie: <http://www.simpelalskrijt.be/interactie-in-de-les-met-socrative>
7. Reacties op een provocerende uitspraak uit *Het boekje van goede zeden*. De leerkracht schrijft zo'n uitspraak op een blad papier en hangt dat goed zichtbaar aan de muur in de klas. De leerlingen worden aangespoord om erover na te denken en er met anderen over te discussiëren. Op een bepaald moment vraagt de leerkracht of er iemand zin heeft om voor de klas zijn/haar commentaar te komen geven. Het is niet nodig dat daar ook een discussie over plaatsvindt. Voorbeelden van uitspraken die daarvoor in aanmerking komen, zijn:
  - Verwende kinderen doen hun ouders dikwijls verdriet, schade en schande aan. (Meder, p. 31)

- Neem iemand tot vrouw die je gelijke is in afkomst, die verstandig, onderdanig, zachtaardig van manieren en kuis is. (Meder, p. 31)
- Zowel grote rijkdom als grote armoede vormen een enorm beletsel voor de deugdzaamheid. Zoek het midden tussen deze twee, dan kan je een rustig leven leiden.
- Geef vrouwen geen geschenken. Ik bedoel daarmee het volgende: vrouwen die graag geschenken ontvangen, bieden zich volgens mij te koop aan. (Meder, p. 50)
- Wees verstandig en snel in het begrijpen van wat anderen zeggen. Wees terughoudend in het doorvertellen van wat mensen je hebben toevertrouwd: dan handel je juist. (Meder, p. 54)

8. Een hoofs wapenschild. Stel, je zult tot ridder worden geslagen en je moet daarbij een wapenschild kiezen. Op dat schild plaats je de waarden die voor jou belangrijk zijn en die je in de toekomst wilt nastreven en propageren. Er is plaats voor vier waarden en die worden op het wapenschild geplaatst in deze volgorde, waarbij 1 de belangrijkste en 4 de minst belangrijke is:

1	2
3	4

De waarden waaruit je kiest komen zoveel mogelijk voor in *Het boekje van goede zeden*, bv. nederigheid, rechtvaardigheid, dapperheid, empathie, zelfbeheersing, verdraagzaamheid enz. Wie dat wil, mag een tekening van het wapen maken en in elk van de vier vakjes een bepaalde voorstelling of symbool tekenen. Als ze daarmee klaar zijn, kunnen de leerlingen in groepjes de betekenissen van de tekeningen of symbolen aan elkaar uitleggen. Daarna discussiëren ze over de gemaakte keuzes. Eventueel kunnen enkele leerlingen hun wapenschild in het klaslokaal ophangen, zodat iedereen het kan bekijken.

9. Groepswerk. Stel zelf een Boekje van zeden op voor deze tijd. Hoe moet ik mij als een beschaafde mens gedragen in de huidige maatschappij? De raadgevingen moeten zo concreet mogelijk zijn. Per rubriek kunnen telkens twee leerlingen aan het werk gaan. Voorgestelde rubrieken:
- Het geloof
  - Ouders en kinderen
  - Vrouwen
  - Buren, vreemden, vrienden
  - Meerderen
  - Omgaan met geld, bezit, carrière, ambitie enz.
  - Gedragsregels voor e-mail (netiquette: beleefdheid op het internet)
  - Andere moderne media: gsm, smartphone, tv-kijken
  - Omgangsvormen en taalgebruik op sociale media: Facebook en Twitter
  - Omgangsvormen en taalgebruik op school (bv. pestgedrag)
  - Gepast en ongepast gedrag op straat, op bus en trein, op café, op feestjes en fuiven, op reis enz.
  - Omgaan met gevoelens: vreugde, woede, verdriet enz.
  - Tafelmanieren
10. De leerlingen lezen een hedendaagse publicatie over etiketteregels en brengen verslag uit over hun lectuur, bv. van Kurt van Eeghem, *Kurtoisie* of van Marlène De Wouters, *Etiquette en Etiquette voor Dummies*.